

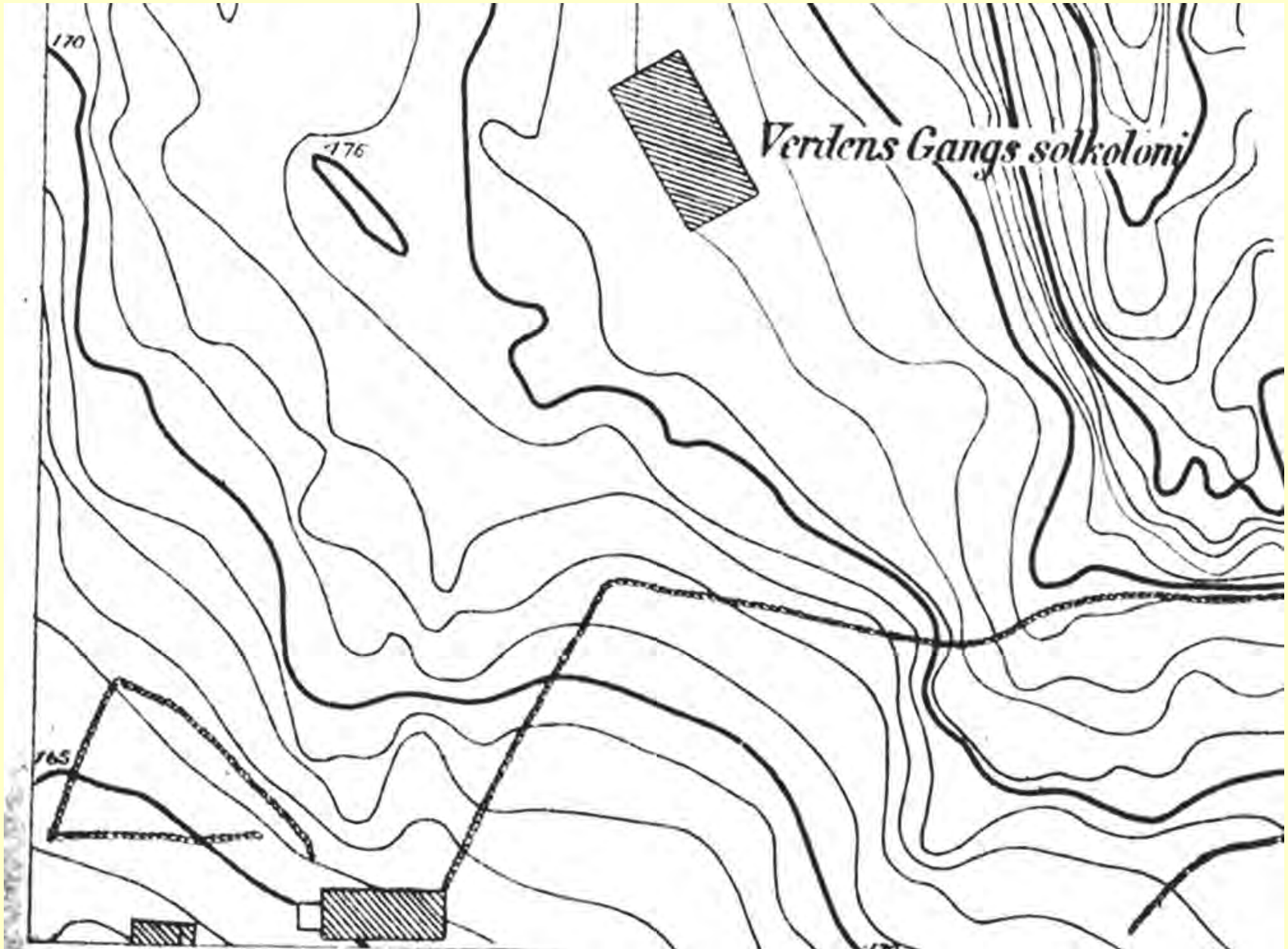
Solkolonien på Brannfjell og om feriekoloniene til Oslo Kommune.

Foredrag i BLF 2016 ved Dag Jarnøy REDUSERT VERSJON

Rettighet til de gamle bildene av barna tilhører Oslo Bilder

Nederst på kartet skimter vi husene på Nylendet

Folkehelsen, månedstidskrift for Norske Kvinners Sanitetsforening

En solkoloni for 20 barn.

I disse dage aapnes »Verdens Gangs solkoloni» oppe paa Brandfjeldet, Ekeberg.

Her vil 20 blodfattige og svakelige smaapiker i alderen 7—12 aar, faa en maanedts frit ophold. Det er meningen at utnytte i størst mulig utstrekning sollysets velgjorende indflydelse og bestyrerinden, en sykepleierske, har derfor gjenneegaat et kursus i lys- og solbehandling. Dr. Cato Aall blir koloniens læge, likesom dr. Heyerdahl, der er specialist paa solbehandlingens omraade og dr. Frølich har hjulpet til ved koloniens anlag.

Der er sat op en barakke med en stor sovesal, spisesal, kjøkken og to rum for bestyrerinde og piker. Utenfor er der en stor veranda, hvor de 20 senger kan faa plads om dette ønskes. Videre findes en stor indebygget solgaard.

Med den erfaring man har fra andre land, spesielt fra Schweiz, vil solkolonien bli omfattet med interesse av os alle.

- Dette var en bygning med en inngjerdet solgård for 20 svake eller sykelige barn, primært jenter fra 8 til 12 års alder.
- Det var 2 leger og en sykepleierske tilknyttet stedet.
- Behandling med sol (lysbehandling) var veldig aktuelt på denne tiden. I dag vet vi at vitaminer og andre kjemiske stoffer blir stimulert/lavet ved sollys.
- I tillegg var luften her bedre enn nede i byen grunnet luftforurensning, som altså ikke er av ny dato.

1917

- Svenska Dagbladet opprettet en Solkoloni i Sverige etter mønster fra Dr. Rolliers system i Sveits.
- V. G. henvendte seg til den første norske spesialist på solbehandling, Dr. S. A. Heyerdal
- Cand. G. H. Gottenborg hadde vært dagkoloniens leder i 3 år og ble kontaktet
- Det var på den tiden 13.000 Kristianiabarn som ikke kom ut i sol og god lufthygiene

Gottenborg

10. juni 1917

V. G. opprettet en solkoloni for 20 barn med 1 måneds opphold

Det skulle bygges en solgård for å beskytte mot vind.

De opprettet kontakt med 2 leger og en som var spesialisert på lysbehandling

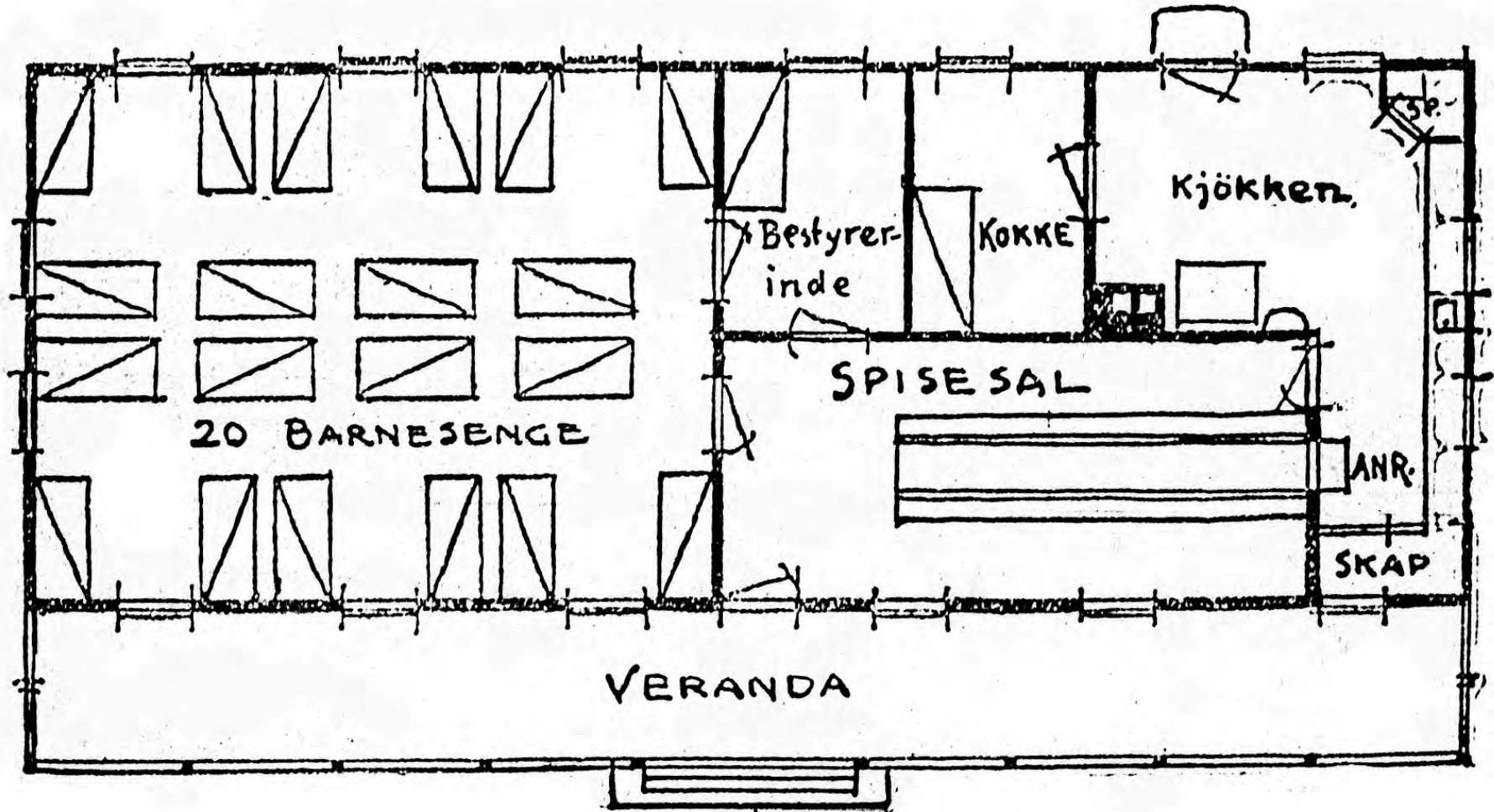
Man forsøkte med en sykepleier og en inspektør

Det ble også ansatt en egen kokke

1. juli 1917

- Kommunen ytet gratis tomt til å sette opp barakke på Brannfjell ved Ekeberg, mot at alt ble fjernet etter ca. en måneds tid og det ikke skjedde skade på trær eller avling. (Brevet var underskrevet av borgemester Sofus Arctander 30. juni 1917).
- Man håpet at åpningsdagen kunne bli den 7. – 10. juli.
- Det ble gitt et husapotek fra Nordstjernen.
- Fra fabrikken Jordan fikk man børster og tannbørster.
- Melk ville komme daglig fra Melkeforsyningen.
- Det ville være behov for en sommervannledning eller man måtte hente vann fra en brønn et stykke borte.

Grunnriss

Huset var ferdig

Huset hadde mange vinduer og god plass for å gi nok luft til alle barna. Det hadde en grunnflate på ca. 200 m². Det ble malt hvitt for å senke temperaturen.

22. juli 1917

20 småpiker tok Ekebergbanetrikken fra Stortorget.
(Det vil si det var 19 da en ikke var ferdig legeundersøkt og måtte komme etter).

Plankegjerdet gjorde solingen lunere.

1919

- VG hadde samlet inn kr 6.579 til Solkolonien
- Man hadde hvert år gitt gratis opphold og solkurer i 5 – 6 uker for 25 svakelige folkeskolebarn

12. august 1921

- Solkolonien på Brannfjell var fortsatt i drift etter at den ble forært kommunen.
- Sammen med søster Elise som er tilsynskvinne besøkte VG stedet.
- I år hadde man ikke kunnet ta solbad. Det var nok av sol, men det var en alt for kald vind.
- Dette året fikk andre barnekull vannkopper.

Her fortsetter historien om Solkolonien

- 13.3.1924 ble det i Kristiania Formannskap besluttet å **flytte Solkolonien** på Ekeberg **til en plass ved Dal** stasjon.
- Kolonien under Brannfjell var et provisorisk anlegg
- Husets var i dårlige stand, og var uten kjeller og vannledninger
- Dette vanskeliggjorde driften
- Selve bygningen trengte en større reparasjon
- For å spare utgifter til dette når bygningen allikevel må flyttes i forbindelse med parkanlegningen i området Brannfjell. (Parkvesenet hadde overtatt)
- Det ble bevilget 8 – 9000 kroner til flyttingen
- Sunnhetsinspektør Jørgensen som hadde hatt ansvar for utvelgelse av barna og administrasjonskomiteen for feriekoloniene hadde tilsluttet seg dette.

Men først litt om starten på feriekoloniene

- Allerede i 1881 ble det på privat initiativ sørget for at 33 barn fra folkeskolene i Kristiania ble sendt på landet for at deres åndelige og legemlige sunnhet skulle bli styrket.
- Dette må ha vært vellykket, for bare noen få år senere ble komitéen "Kristiania folkeskoles feriekolonier" opprettet i privat regi.
- I 1920 årene overtok Kristiania Kommune en mengde bygninger og eiendommer med feriekolonier

Oslo Kommunes Feriekolonier på Hudøy

- Sletta,
- Lia,
- Frydenlund,
- Støa,
- Høgda,
- Roa,
- Bukta,
- Stranna,
- Vika,
- Norda,
- Vesta,
- Østeråt.

Oslo Kommunes Feriekolonier i 1947

Etterat kommunen hadde overtatt feriekoloniene i 1919 ble disse utvidet, og store, nye arealer delvis med påstående hus ble innkjøpt. Flere av dem ble innredet også som vinterkolonier med friluftsskoler.

I 1947 omfattet de samlede kolonier:

1960	plasser	i	sommerkolonier.
110	»	»	helårskolonier.
520	»	»	vår- og høstkolonier.
30	»	»	solkolonier. 1 stk Solkoloni

Til feriekoloniene blir tatt ut barn som ellers har vanskelig for å komme på landet i sommerferien. Utvalget foretas av skolelegen og tilsynslærerinnen. Til friluftsskolene tas barna ut av skolelegen. Det er først og fremst svake og undervektige barn fra trangbodde leiligheter som tas ut.

I samarbeid med helserådet skaffes også barn ut som har vist seg tuberkulin positive.

De 5 første feriekoloniene på Dal

- Wergeland
- Sundt
- Ulverud
- Stein
- Solkolonien

Lillebjørn Nilsen
har en sang om feriekolonier.

Lillebjørn Nilsens sang

- Det var Brusetskollen, Eilertsund, Wergeland og Tangen. Og visstnok noen plasser lenger sør.
- **Brusetskollen** lå i Asker, opprettet i 1920
- **Sundt** på Dal var oppkalt etter giveren av penger (Eilert Sundts legat)
- **Wergeland** på Dal var der Lillebjørn har vært. (Wergeland var navn etter et fond som faren til Henrik Wergeland stiftet, Nicolai Wergeland)
- **Tangen** lå ved Slagentangen nær Åsgårdstrand.

- Kristiania Arbeidersamfunn sto bak opprettingen av de første feriekoloniene i Norge i 1881.
- Sommeren 1898 åpnet den første selveide feriekolonien på Slagen nær Åsgårdstrand.
- Den neste var ut i fra et legat fra konsul Neufeldt i 1895 og fra Eilert Sundt sine slektninger i 1899.
- Eiendommen Sessvoll på Dal ble kjøpt i 1921, Sessvoll 1 var den gamle bygning, Sessvoll 2 og 3 ble bygget.
- Man kjøpte eiendommen Ulverud med bygninger på Dal i 1901.

- Man oppførte kolonien Sundt og Neufeldt.
- Maridalens Ullspinneri gav noen av sine bygninger i 1905. De ble satt opp og fikk navnet Wergeland.
- Småbruket Stein ble kjøpt i 1917.
- Omfanget av feriekolonier ble så stort at Oslo Kommune overtok i 1919.
- Sykestua kom i 1926
- **Sol** var ferdig flyttet i 1925, den lå sør for Stein.
- Totalt kunne feriekoloniene på Dal ta imot 290 barn.
- Dal peker seg ut som en av de viktigste feriekoloni-enhetene til Oslo Kommune. De andre to var Slagen og Hudøy.
- I 1931 var det totalt 34 kolonier med totalt 2435 barn

Dal i 1949

1947

Flyfoto av Sol på dal i 1947
Her er bygget som en L ovenfra,
senere blir det som en Y

Sol i 1950

- Birgit Bernths var bestyrinne
- Kokke var Edit Paulsen
- Det var 27 barn
- Bygningen var kun for sommerbruk
- Huset ble modernisert og det kom et tilbygg i 1963
- Gulvareal var da 302 m²

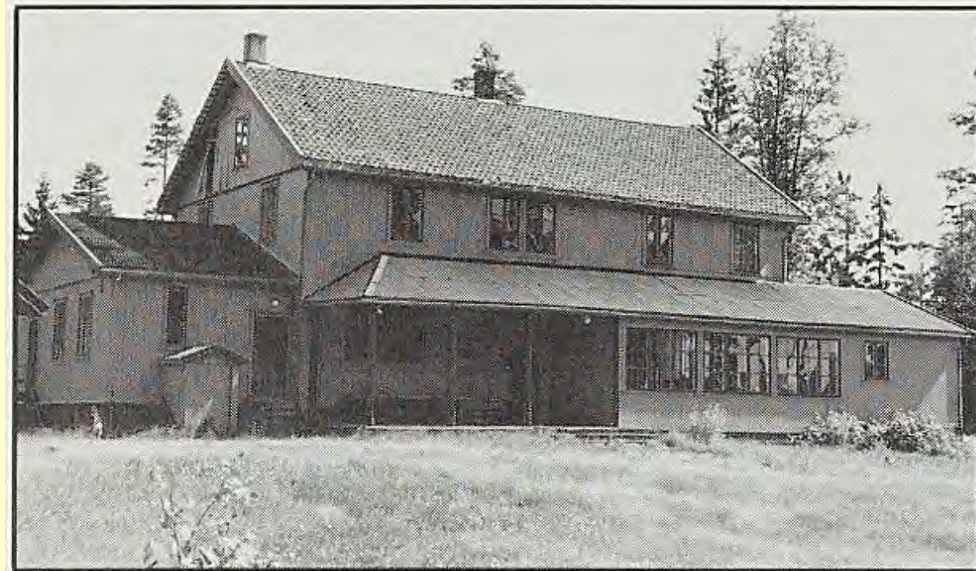
På Dal i 1953 var det 9 feriekolonier

- Wergeland 335 m² 36 barn
- Sundt 154 m² 30 barn
- Neufeldt 160 m² 30 barn
- Stein 230 m² 20 barn
- **Sol** 360 m² 20 barn
- Sessvoll 1 ? m²
- Sessvoll 2 ? m² 32 barn
- Sessvoll 3 ? m² 30 barn
- Vestvoll ? m² 36 barn
- (Ulverud 115m² + 20 barn **antakelig ikke i bruk 1953**)
- Sykestua 94 m²

Generelt om feriekoloniene på Dal

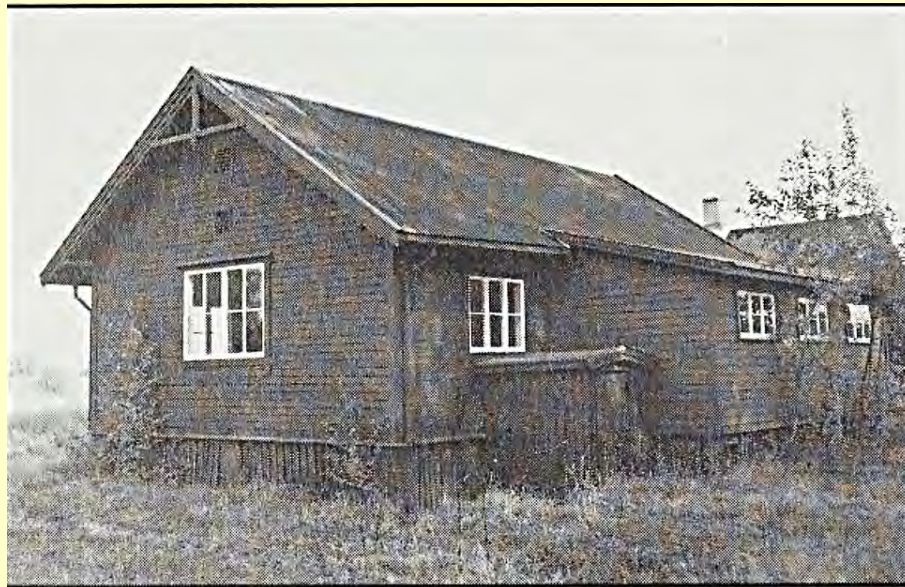
- Det var totalt 300 mål skog og åser.
- Ca. 250 til 300 barn (for 9 kolonier på Dal)
- 1982 var det en kostnad på kr. 5400 pr. barn.
- Kun Sessvoll 2 og 3, Stein og Vestvoll var vinterisolerte.
- Sykestua hadde 6 rom.
- Det var uthus mm i tillegg for alle bygg
- Noen hadde mer enn et bygg.

Wergeland

Hovudbygningen på Wergeland som romma: spisesal, to sovesalar, sjukerom, kjøkken, styrarinnerom og uværsskur. Bryggerhuset stod for seg sjølv.

Ulverud

Sovesal på Ulverud i eige hus. Bygd 1902.

Sykestuen bygd i 1926

Vestvoll bygget i 1934

Feriekolonien Vestvoll, Dal st.

1260
Enerett: S. Gran.

Tempoklubben lånte Vestvoll feriekolonibygget i 1995

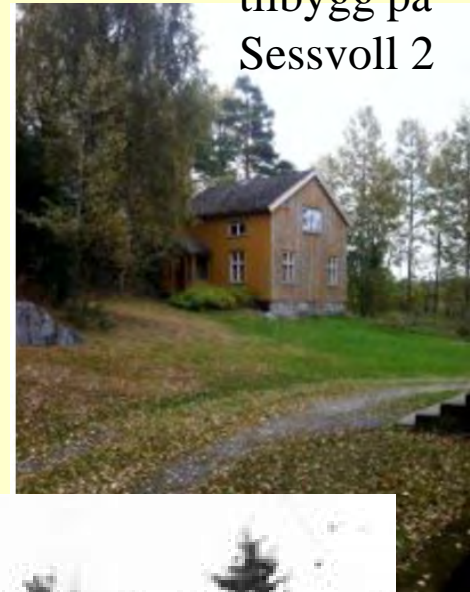

Vestvoll i dag (2016)

Et av flere
tilbygg på
Sessvoll 2

Sessvoll 1 og 2

Sessvoll 2

Sessvoll 1

Hovedhuset Sedsvoll 2

Friluftskolevirksomheten på Dal startet på Sedsvoll 2 den 2. januar i 1924 av Oslo kommune. Tilbudet ble gitt til 40 gutter fra Oslo.

På hver av de to sovesalene på Sedsvoll 2 var det plass til 20 barn. Det var boplikt for personalet. Om natten hadde to assistenter ansvaret for 20 barn hver.

Barna ble tatt ut av skolelevesenet i Oslo og oppholdet varte til de hadde lagt på seg de nødvendige antall kilo etter vekttabellene. Jentene fikk tilbud på Sedsvoll 3 fra 1926. Guttene og jentene ble holdt strengt atskilt på grunn av smittefare for eventuelle sykdommer.

Undervisningen foregikk i spisesalen mellom kl.9 og 12. Det var to gutteklasser på Sedsvoll 2 og to jenteklasser på Sedsvoll 3. Etter middagen kl.12 måtte barna kure, dvs. at alle måtte ligge på ryggen en halv time. Hensikten skulle være at barna "gjorde seg godt av maten" og ikke løp den av seg i vilter lek. Barna skulle ikke ha lekser. Målet for undervisningen var å holde barnas kunnskaper i norsk og matematikk ved like. Det var en lærer for guttene og en lærerinne for jentene. I 1961 ble skoletilbudet på Sedsvoll 2 lagt ned og både jenter og gutter fikk felles tilbud på Sedsvoll 3.

Hovedhuset Sedsvoll 2

Uværsskur, kinosal og vevstue

Dette var fra starten et åpent uværsskur. Barna kunne leke her under tak, men i friluft, selv om det var snø og regn.

På slutten av 1970-tallet ble skuret kledd igjen for å bli kinosal for feriekolonibarna. Det ble organisert framvisninger av filmer passende for de ulike aldersgruppene fram til feriekolonidriften ble avviklet i 1984.

På 1990-tallet brukte Sedsvoll skole huset i undervisningen av handarbeid. Elevene vevde flotte ryer av filler fra Lillehammer Ullvarefabrikk.

Utedoene

På begge skoletunene og alle feriekoloniene, tilsammen 9 tun, var det utedoer. Utedoene var dimensjonert for at mange skulle gå samtidig. Det var få voksne som skulle ha oppsyn og aktivisering med mange barn, så ikke bare måltider og lek, men også dobesøk skjedde mest mulig organisert.

Utedoene var i bruk helt til feriekolonidriften ble avviklet i 1984.

Sessvoll 3

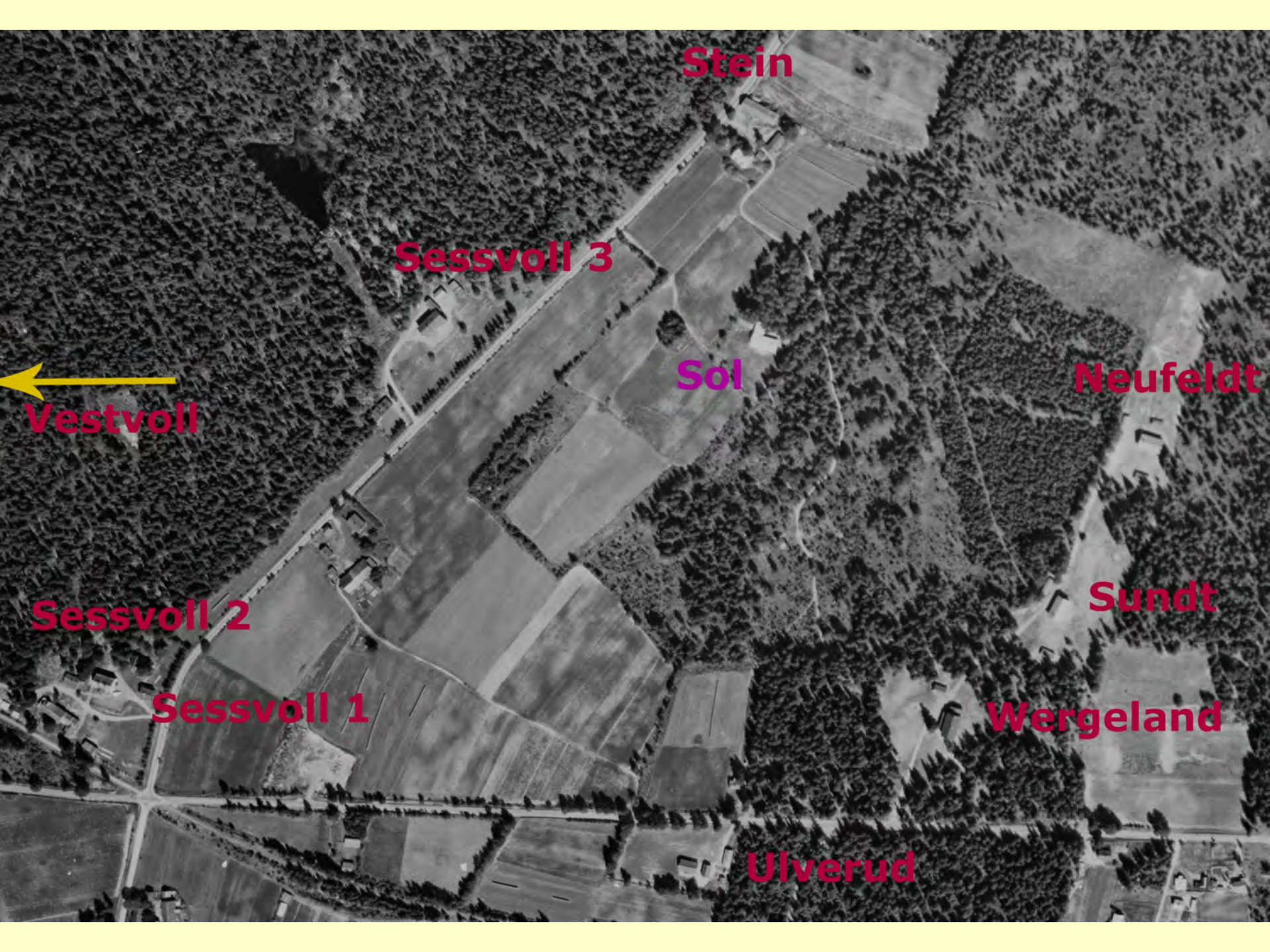
Sessvoll 3 er i dag (2016) spesialskole
som Oslo Kommune driver.

Stein i 2016

På Stein var det:
Hovedhus 248 m² med 5 soverom
Tømmerhus fra 1800 tall 111 m²
Stall, Stabbur, lagerskur, uthus

Stein

Sessvoll 3

Sol

Neufeldt

Vestvoll

Sessvoll 2

Sundt

Sessvoll 1

Wergeland

Ulverud

Oslo Formannskap besluttet i 1952 å utvide **Solkolonien**.

- Halvårskoloni for 30 barn i alder 4 til 7 år
- Den fikk etter hvert tilbygg.
- Det var 14 rom.
- Kjøkken, vaskerom med handicap WC, bryggerhus, tørkerom, bod.
- Det var 2 vedovner og 2 piper.
- Kjeller under deler av hus med utv. inngang

Sol 1980

Utelek med «onkel»

Inne i bygningen Sol 1980

Her ser vi dagens motorvei E6

Feriekoloniene på Dal

- Det ble vedtatt og legge ned feriekoloniene på 1980 tallet.
- De som lå i Eidsvold Kommune skulle selges
- Oslo Kommune solgte til Eidsvoll kommune for 1,6 mill. kroner.
- De som lå i Ullensaker Kommune skulle beholdes. Det var Sessvoll 2, Sessvoll 3 og Vestvoll.
- Stein og Sol ble kjøpt opp av Leto Møbler på Eidsvold for 1 mill kroner.
- I dag ligger Letohallen og hotel i dette området.
- Motorveien går gjennom området, så det er ikke noen rester etter Wergeland, Sundt eller Neufeldt.

Solkolonien

- Var fortsatt i drift i begynnelsen av 1980 tallet.
- For barn under skolealder
- Barna ble hentet på Møllergata skole i Oslo
- Sol ble solgt sammen med Stein og 22 da tomt for 1,6 mill. kr. i 1987 til Eidsvold kommune
- Huset ble revet sammen med noen bygg på Stein Feriekoloni når man skulle bygge Letohallen i 1990.

Fra feriekoloniene på dal

Sessvoll på dal

Takk for oppmerksomheten